

Секція 1

Теоретичні засади реалізації технологічного підходу у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи

Барановська Олена,

*к. п. н., старший науковий співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України*

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У НАВЧАННІ

Розвиток проблеми міжпредметних зв'язків та інтеграції у другій половині ХХ століття відбувався кумулятивним шляхом під впливом соціокультурних чинників - соціально-економічного розвитку суспільства, державної освітньої політики, науки в цілому і педагогічної науки зокрема, освітньої практики в рамках відповідних часових періодів.

Проблему міжпредметних зв'язків дослідники розглядали як умову єдності навчання та виховання, засіб комплексного підходу до предметної системи навчання (Г. Батуріна, І. Зверев, В. Коротов, П. Кулагін, Н. Лошкарьова, В. Максимова, Е. Моносзон, О. Савченко, М. Скаткін, М. Чепіков та ін.).

За О. Савченко, міжпредметні зв'язки передбачають включення в урок запитань і завдань з матеріалу інших предметів, що мають допоміжне значення для вивчення певної теми, а під час інтегрованого уроку учні ознайомлюються зі змістом різних предметів, включаються у несхожі між собою види діяльності, що підпорядковані одній темі [2, с. 261].

Мета статті - закцентувати увагу на тому, що міжпредметні зв'язки є провідним чинником, який впливає на конструювання змісту в початковій школі.

Дослідник М. Чепіков вважає, що синтез знань слід розуміти не як злиття наукових знань, стирання будь-яких відмінностей між ними, а як об'єднання їх за умови зберігання якісних особливостей. Реалізація цього процесу відбувається різними методами, проявляється в різних формах: 1) уніфікація понятійного й категоріального апаратів науки; 2) взаємопроникнення методів, 3) математизація; 4) взаємодія за об'єктами досліджень; 5) виникнення синтетичних наук тощо [1, с. 8].

Міжпредметні зв'язки є відображенням у змісті навчальних предметів взаємозв'язків, які об'єктивно діють у природі й суспільстві і пізнаються сучасними науками. Саме тому міжпредметні зв'язки слід розглядати як еквівалент зв'язків міжнаукових.

Міжпредметні зв'язки мають також й організаційний аспект: реалізація їх у навчальному процесі дає можливість економніше у часі визначати структуру навчального плану, програм, підручників, раціоналізувати навчальний процес в цілому. Міжпредметні зв'язки входять як необхідний компонент у принцип системності навчання, виступають дидактичною умовою, яка сприяє науковості та доступності навчання, підсиленню пізнавальної діяльності учнів, якості знань, формуванню відповідних видів компетентностей (інформаційних, інтелектуальних, соціальних тощо).

Серед основних ознак міжпредметних зв'язків можна виокремити:

1) системостворення (системостворювальні зв'язки): сприяння координації навчальної інформації, узагальнена спрямованість, створення цілісної картини світу;

2) дія в часі (хронологічні зв'язки): забезпечення пізнання елементів природи;

3) передача інформації (інформаційні зв'язки): стимулювання поступального розвитку й узагальнення знань;

4) спільний змістовий апарат (змістові зв'язки): спільність наукових фактів, використання методик, характеру розумової діяльності;

5) структурний аспект: економія часу (раціоналізація навчального процесу в цілому).

Таким чином, інтеграція дає нам видозмінені, якісно нові властивості окремих елементів, які притаманні цілому і відмінні від окремих диференційованих елементів. Усе це закономірно впливає на зміст основних предметів, де закладатимуться зв'язки між змістом предметів одного циклу (споріднених предметів) і створюватимуться інші міждисциплінарні зв'язки. Це допоможе учням швидше адаптуватися до введення нових навчальних предметів чи курсів у початковій школі, закладає основи для ознайомлення з новими, синтетичними предметами, сприяє створенню єдиної картини світу.

Список використаних джерел:

1. Межпредметные связи естественно-математических дисциплин: пособие для учителей : сб. статей [Текст] / [под. ред. В. Н. Федоровой]. - М. : Просвещение, 1980. - 280 с.

2. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів [Текст] / О. Я. Савченко. - К. : Генеза, 1999. - 368 с.